

ZÁSADY SOUKROMÉHO PRÁVA VE SVĚTLE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Zpracovala **Mgr. Martina Mušálková**

PRÁVNÍ ZÁSADA JAKO POJEM

Pojmy „právní zásada“ a „právní princip“ nejsou vzájemně zaměnitelné, tuto distinkci řeší nejen zastánci současné jurisprudence, ale také judikatura vyšších soudů. Přesto můžeme oba pojmy za účelem pochopení jejich základního významu, postavení a účelu v soukromém právu používat promiscue-zaměnitelně.

Zásady (principy) bereme jako výchozí standardy – interpretační pravidla, která se vzájemně kříží a nakládáme s nimi jako s koncepty právních pravidel, které hrají klíčovou roli v argumentaci na podporu rozhodnutí o konkrétních zákonných právech a povinnostech.

FUNKČNÍ HLEDISKO

- zásady jako základní hodnoty (základní, lidská a přirozená práva)
- zásady jako generální klauzule
- zásady jako součást procesu interpretace
 - o interpretace textu zákona
 - o interpretace právního jednání

PREFERENCE

NOZ staví na zásadě autonomie vůle a na zásadách přirozeného práva.

POZITIVNĚPRÁVNÍ ZACHYCENÍ ZÁSAD, KATALOGIZACE

NOZ vymezuje některé zásady explicitně, v tomto je patrný rozdíl od občanského zákoníku, který od roku 1991 výčet takových zásad neobsahoval.

§ 1

odst. 1

Zásada nezávislosti uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného (byť zákonodárce tento pokyn nazval zásadou, z povahy tohoto postulátu lze však soudit, že směřuje toliko do roviny metodologické)

odst. 2

Zásada smluvní volnosti s korekcí zásady dobrých mravů, veřejného pořádku a přirozených práv.

- zásada dobrých mravů
- výhrada veřejného pořádku
- dispozitivnost právní úpravy

§ 2

odst. 1

Právní zásady jako přiznaný pramen výkladu.

odst. 3

Zásada dobrých mravů, zákaz krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění jako **limity výkladu a aplikace** textu nového kodexu.

§ 3

odst. 1

Přihlášení se k zásadnímu vlivu zásad přirozeného práva.

Vyjádření **zásady autonomie vůle, principu svobody** a korekční **zásady neminem leadere**.

Preference zásady autonomie vůle a principu svobody před rovností (základní právo – vlastnické právo není projevem rovnosti, ale projevem autonomie vůle).

odst. 2

Explicitní přihlášení se k zásadám, na nichž je kladen důraz. Účelem tohoto výčtu je omezení svévole při interpretaci a aplikaci.

Projekce hodnotové stupnice.

- zvláštní ochrana rodiny
- ochrana před nedůvodnou újmou v důsledku:
 - o nedostatku věku,
 - o rozumu,
 - o závislosti na povaze postavení.
- daný slib zavazuje
- pacta sunt servanta
- ochrana vlastnického práva zákonem
- nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží (ochrana nabytých práv)

odst. 3

Nevyjádřené, obecně uznávané zásady spravedlnosti a práva:

- dobré mravy (také § 1 odst. 2 NOZ; limita dispozitivnosti)
- presumpce poctivosti (§ 7 NOZ; vyvratitelná domněnka)
- rovnost (zejména ve sféře obligační a věcněprávní)
- legitimní očekávání (§§ 13, 1729 aj. NOZ)
- rozumnost (§ 85 odst. 2 NOZ)
- zákaz zneužití práva (§ 8 NOZ; abusus iuris)
- přirozenoprávní zásady
- princip bezformálnosti
- právní jistota (jistota občanskoprávního obrátu)
- spravedlnost
- princip humanismu
- zákonnost
- smluvní svoboda
- zásada prevence